

leletanyagát (edénytöredékek, orsógombok, agyagkanál-töredékek, pattintott és csiszolt kőeszközök, vas illetve bronz használati tárgyak, állatcsont) tartalmazták. Az őskori objektumok a feltárt területen egyenletesen helyezkedtek el. A római és az Árpád-kori objektumok két-két, egymástól kissé elkülönülő csoportban sűrűsödtek. A mezőgazdasági munkákkal erősen bolygatott területen a legépebben megmaradt objektum egy római kori sütőkemence volt. A leletek közül kiemelkedik egy a 2–3. századra datálható bronzfibula. A feltárt objektumok elhelyezkedése azt mutatta, hogy a terepbejárások alkalmával két különálló lelőhelyként rögzített településnyom összeér, valójában egy nagy kiterjedésű lelőhelyről van szó.

A leletanyag a Zalaegerszegi Göcseji Múzeum Régészeti gyűjteményébe került.

Munkatársak: Mészáros Melinda régész, Kámán Beáta technikus, Fullár Zoltán és Szabó Eszter egyetemi hallgató. A geodéziai felmérést Soós Zsolt és Vadász Norbert technikusok végezték.

KVASSAY JUDIT

280. Rajka, Fáskert

(Győr-Moson-Sopron megye) Á, Kk, Ú

2007. februárban helyszíni szemlét tartottam Rajka belterületének K-i szélén, a tervezett új lakóterületen, ahol Aszt Ágnes 2001-ben terepbejárás során Árpád-kori leleteket gyűjtött, majd az ezt követő szondázó ásatás folyamán több 12–13. századi települési objektumot tárt fel. A lelőhely egy nagyjából É–D-i irányú hosszúkas dombon helyezkedik el, amely a Dunakiliti felé vezető műút és a község É-i szélét alkotó régi Duna-meder között – a Duna utcával párhuzamosan – húzódik és a tervezett fejlesztési terület nagy részét elfoglalja. A helyszíni szemle idején a területet a learatott kukorica szár-, és levélmaradványai borították, amelyeket az egyszeri tárcsázás nem tudott eltüntetni. A leletgyűjtés körülményei így meglehetősen rosszak voltak. Ennek ellenére a dombhát felületén több középkori és ugyanannyi újkori edénytöredéket találtam. A fejlesztési terület (és a dombhát) K-i szélét jelentő dűlőúttól K-re lévő szántásban régészeti lelet nem került elő.

TAKÁCS KÁROLY

281. Ravazd határa

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, B, V, Ró, Á, Kk

2007. áprilisban helyszíni szemlét tartottam a település fejlesztésre kijelölt területein.

Halastó-part: A Villibald-dombtól D-re, a 82. sz. főút és a Pándzsa vizével táplált halastó közötti területsáv bejárása során kedvezőtlen körülmények között (repében) több késő bronzkori kerámiatöredéket találtam. A leletanyag a parcella középső, legmagasabb részén koncentrálódott. Feltehető, hogy a bronzkori telepnyom

hajdan kiterjedt a halastó területére is. Nyugat felé a 82. sz. főúton túl régészeti leletet nem találtam.

Lehel utca kertvégei: A Villibald-domb és a Sima-hegy között, a Pándzsa K-i partján emelkedő nagy kiterjedésű domb elhelyezkedése következtében régészeti szempontból módfelett ígéretesnek tűnt. Nehézzé tette viszont az itteni kutatást, hogy a kiemelkedés legnagyobb része mára már beépült. A domb Ny-i lejtőjét, a Lehel utca Pándzsára dűlő nyitott kertvégeit végigjárva nagy számban találtam felszíni leleteket: elsősorban római kori edénytöredékeket (egyebek mellett vörös festésű sárga kerámiát, dörzstál töredékét), valamint késő bronzkori és kora vaskori cserepeket. A telepnyom D-i végén egymás mellett három vagy négy szétszántott kemence (kemencebokor?) maradványait figyeltem meg. A tűzhelyek környékén főleg római leletek kerültek elő. A művelés erősen károsító hatása mellett a felszín meredeksége miatt számolni kell erózióval is. A lelőhely K-i irányban minden bizonnyal kiterjed a jelenleg beépített területre. A telekvégektől délre egy szélesebb, a Pándzsába torkolló csatorna húzódik. A csatornát nemrégiben kotorták, valószínűleg szélesítették is, és a kitermelt földet a meder déli oldalára rakták. A depónia tetején nagy számban találtam római kori és késő bronzkori kerámiát, ami azt mutatja, hogy a lelőhely déli irányban kiterjed erre az alacsonyabb felszínre is. A csatorna építése és szélesítése során erősen bolygathatták a lelőhelyet.

Országút u. 5.: A telken 1984-ben szőlőművelés során kora vaskori sírt bolygattak meg (Figler András leletmentése). A kert végében a telekhatártól 15 m-re, a halastó partján talajfúróval szedtek ki őskori cserepeket. Az említett telek egy kisebb, de markáns kiemelkedésen található. A lelőhely a dombocskára Pándzsára (illetve a patak felduzzasztásával kialakított halastóra) néző oldalon foglal helyet. A nyitott telekvégeken növényzet még nem jelent meg, így viszonylag kedvező feltételek mellett végeztem a terepbejárást a lelőhely kiterjedésének meghatározására. A dombon szép számmal találtam őskori cserepeket, és egy csiszolt kőeszközt. A kőeszköz 9 cm hosszú, 3, illetve 4 cm széles, lekerekített trapéz átmetszetű, a használatától mindkét végén erősen kopott. Az edénytöredékek egy része a neolitikum vagy rézkor időszakába sorolható. Őskori leletek mellett számos Árpád-kori kerámiatöredéket találtam. A lelőhely kiterjedése minden irányban bizonytalan. Észak felé a határa egykor a Packalló-völgyből kifolyó patak medrénél lehetett. Ezen a részen azonban az elmúlt időszakban komoly földmunkákat végeztek: a domb É-i szélét ugyanis egész egyszerűen lenyesték (kibányászták). A meredeken alászakadó partoldal víz hatására bármikor leomolhat. A profilt végignézve beásást nem észleltem, leletet sem találtam. A lelőhely kelet felé egészen a horgasztó széléig kiterjed. Nem kétséges, hogy a tó építésekor a lelőhely ezen része is megsemmisült.

Serfőző-dűlő: A volt tsz-teleptől É-ra, a Tarjánpuszta felé vezető műút É-i oldalán új gazdasági területet

jelöltek ki. A terület a Villibald-domb és a községhatár között található. A vizsgált terület É-i részén, a Villibald-domb lábától kezdődően számos cseréptöredék hevert a felszínen. A leletanyag zöme DVK darab, de volt néhány apró kavicsal és csillámmal soványított középkori töredék is. Lelőhelyre utalt a szántás helyenkénti feketés elszíneződése is. A leletanyag intenzitása Ny felé, a domb irányába haladva növekedett. Miután a domb K-i lejtőjét részben akácerdő, részben ugarterület borította, így egyelőre nem lehet eldönteni, hogy a leelőhely felhúzódik-e a Villibald-domb lejtőjére.

Sima-hegy: A Villibald-dombtól É-ra elhelyezkedő Sima-hegy területén Mithay Sándor 1952-ben szórványosan cseréptöredékeket talált. A leletanyag előkerülésének pontos helyét nem ismerjük. 1997-ben a domb É-i lábánál, a Pannonhalmára vezető műút mellett piskótaüzem épült. Az üzem építését megelőző feltárások lengyeli, boleráz, késő bronzkori és római település maradványait eredményezték. A telepjelenségek mellett római sírt és három darab vaskohót is feltártak. A terepbejárás folyamán a domb É-i oldalán egészen az országútig nagy számban találtam római kori, és valamivel kevesebb őskori edénytöredéket, valamint egy őrlőkö töredékét és egy vassalakdarabot. A kiemelkedés legmagasabb részén és attól K-re régészeti lelet nem került elő. A felszíni leletanyag a legnagyobb intenzitást az út kanyarulatában, a piskótagyár környékén mutatta. Bejártam a Pándzsa-patak és a pannonhalmi út közötti keskeny szántóföldet is. A felszínen nagyon nagy számban hevert cseréptöredékek; összetételük itt más volt, mint az út túloldalán: errefelé már túlsúlyban voltak az őskori – zömében késő bronzkori – darabok. A leelőhely szinte a Pándzsa medrének széléig kiterjed. Kétségtelennek látszik, hogy a műút É-i oldalán, már Pannonhalma területén 2004-ben regisztrált római és őskori leelőhely összefügg a Sima-hegy leelőhellyel (Pannonhalma, Sima-hegy alja). A piskótaüzemtől D-re, a Sima-hegy oldalában egy lakóterületi feltáróút nyomvonala figyelhető meg (itt már kiosztott lakótelkek vannak): az út két oldalán ásott árkokban találtam néhány cseréptöredéket, ami a régészeti jelenségek bolygatására utal.

Villibald-domb: A főképp bronzkori leleteiről és a középkori templommaradványról ismert Villibald-domb területének egy részét erdő fedi: a domb középső részén és a domboldalakon akácerdő található, északon néhány éve tölgyerdőt telepítettek. A Villibald-templom körüli ásatások nyomai már nem látszódtak. A templom alapfalait részben helyreállították, a munkák egyelőre szünetelnek. A domb ÉNy-i peremén, a fiatal tölgyfacsemeték körül számos vakondtúrásra figyeltem fel, amelyeken szép számmal találtam mészbetétes és késő bronzkori cserépdarabokat. A domb erődített É-i részén már áll az erdőgazdaság által épített kilátó. A kilátó lábazata körül a kidobott és elplanírozott föld felszínén két őskori cseréptöredéket találtam, ami egyértelműen mutatja, hogy az alapozáskor régészeti értékek károsodtak. Jól

érzékelhetők a kiemelkedést övező mesterséges terasz maradványai. Főképpen a Ny-i oldalon maradt meg, de É-on, és K-en is vannak jól észrevehető nyomai. A Ny-i oldalon közvetlenül a terasz alatt végig egy árok húzódik, szerepe előttem ismeretlen.

Villibald-domb déli csücske: A Villibald-domb legdélebbi ellaposodó része szántóföldi művelés alatt áll. Az ÉK-i lejtő jelenleg parlagon áll, az aljnövényzettel erősen benőtt területen régészeti leletet nem találtam. A dombvonulat D-i sarkánál, a Tarjánpuszta felé vezető műút és a domb gerincén haladó földút által közrezárt háromszög alakú szántóterületen szórványosan bronzkori edénytöredékeket gyűjtöttem.

TAKÁCS KÁROLY

282. Rákóczifalva, Bagi-föld, 8/a sz. leelőhely

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, R, Sza, Ge, A, Kk, Kú 2007-ben az előző évi szelvénytől D-re 18 538 m² területet tártunk fel; ezzel a leelőhely teljes kutatott része megközelíti a három hektárt. A szelvény K-i felén húzódó dombháton a korábban már azonosított korszak objektumai fordultak elő: az újkőkori falu hatalmas gödreibe ásva megtaláltuk a későbbi korszakok (tiszapolgári kultúra, gepidák, avarok és késő középkor) telepobjektumait, valamint nagy sírszámú szarmata és avar temetőt. Összesen 548 objektumot tártunk fel.

A *neolitikus szakálhái kultúra* igen intenzív megtelepedése a legkorábbi elkülöníthető régészeti korszak a leelőhelyen. A hatalmas méretű, 600–800 m² felületű gödörkomplexumok leletanyagban igen gazdagok: a nagy mennyiségű kerámia és állatcsont mellett a korszak jellegzetes, ám igen ritka kerámiatípusából, az úgynevezett „arcos edényből” itt mintegy 20 különböző példány töredékei is előkerültek. A település gödreiben 25 temetkezést tártunk fel.

A következő korszakot a *kora és középső rézkori tiszapolgári és bodrogkeresztúri kultúrák* kisebb kerek gödre, kútjai, illetve 4 sírja képviselik. Bronzkori jelenségek csak szórványosan mutatkoztak a leelőhelyen: néhány, a késő bronzkorra keltezhető kerámiatöredék és egy megbolygatott urnás temetkezés sorolható ebbe az időszakba.

A *Kr. u. 3–4. századi szarmaták* temetőjének az É-i szélét már az előző évben megtaláltuk, idén 5 körákos temetkezést és további 30 sírt is feltártunk. Bár a temetőt, főként a nagyobb sírokat alaposan kirabolták, a néhány, jórészt érintetlenül maradt gazdag női temetkezés jól mutatja az egykor itt élők gazdagságát: kar- és nyakperek, fibula, orsógombok és több ezer gyöngy látott napvilágot. A sírok kivétel nélkül D–É-i tájolásúak; az étel- vagy italáldozat apró edényét minden esetben a lábfejek között vagy mögött helyezték el.

A *Kr. u. 6. századi gepida* megtelepülést laza, 3–4 ház alkotta csoportokból álló, tanyaszerű településrendszer képviseli. Házaik kb. 3×3 m-es, félig földbe mélyített, ÉNy felé tájolt, egyszerű épületek. A feltárt